

Syntax

interpunkce v jednoduché větě

- několikanásobný VČ bez spojky – slučovací poměr
 - *Všude byly jen pralesy, skály, spousta bažin, jezera, potoky.*
 - *Chudák Karel kýchal, kašlal a smrkal.*
 - *Mluvil klidně, vyrovnaně, s rozvahou.*
- několikanásobný VČ (se spojkou / bez spojky) – jiný poměr
 - *Loajální mohou být jen lidé, a nikoliv strany.*
- spojení dvojitými spojovacími výrazy (ani – ani, buď – nebo, jednak – jednak)

přívlastek volný

- volný – významově
- nezužuje významový obsah → oddělen čárkou
 - vložený: čárka z obou stran
- *Výraznou dominantou obce je barokní kostel, přebudovaný do nynější podoby v letech 1862–1863. 1864*
- *Tento film, natočený těsně po návratu z Nepálu, patří k jeho nejlepším.*

přívlastek těsný

- v daném kontextu vyjadřuje informace nutné pro jednoznačné pochopení sdělení
- zužuje obsah řídicího jména → neodděluje se čárkami
 - neznamená to, že by vznikla nesmyslná věta, ale mohla by mít jiný význam
- *Studenti uvedení v tomto seznamu mohou odejít.*
- *Úpravy Prašné brány navržené architektem Mockerem se realizovaly v letech 1875–1878. 1886*
- *Výrobky určené na export bývají kvalitnější než zboží pro domácí trh.*

přívlastek **několikanásobný** a **postupně rozvíjející**

- *Vezmu si jiné večerní šaty.* *Vezmu si jiné, večerní šaty.*

přívlastek **několikanásobný** a postupně rozvíjející

- *Vezmu si jiné večerní šaty.* *Vezmu si jiné, večerní šaty.*
- postupně rozvíjející = rozvíjí již rozvité jméno novým přívlastkem (vždy celou tu skupinu)

přívlastek **několikanásobný** a postupně rozvíjející

- *Vezmu si jiné večerní šaty.* *Vezmu si jiné, večerní šaty.*
- postupně rozvíjející = rozvíjí již rozvité jméno novým přívlastkem (vždy celou tu skupinu)

šaty

přívlastek **několikanásobný** a **postupně rozvíjející**

- *Vezmu si **jiné** večerní šaty.* *Vezmu si **jiné, večerní** šaty.*
- postupně rozvíjející = rozvíjí již rozvité jméno novým přívlastkem (vždy celou tu skupinu)

šaty

večerní šaty

přívlastek **několikanásobný** a postupně rozvíjející

- *Vezmu si jiné večerní šaty.* *Vezmu si jiné, večerní šaty.*
- postupně rozvíjející = rozvíjí již rozvité jméno novým přívlastkem (vždy celou tu skupinu)

šaty

večerní šaty

jiné večerní šaty

přívlastek postupně rozvíjející

- rozpoznávací znaky
 - pořadí nelze měnit
 - ~~německý bačův starý ovčák~~ ~~vycházková moje hůl~~
- nelze mezi ně vložit spojku *a*
 - ~~německý a bačův a starý ovčák~~ ~~vycházková a moje hůl~~
- shodné i neshodné!!!
 - neshodné: *steak ze svíčkové z menu*
 - kombinace: *pikantní vepřový guláš s karlovarským knedlíkem*

přívlastek několikanásobný

- volné seskupení přívlastků rozvíjejících totéž jméno
- ne postupně, ale atributy jsou navěšeny přímo na rozvíjené jméno
- paralelní přívlastky, vůči sobě na stejné úrovni

- *Ponořila se do studených, výhružně syčících vln.*
- *Ponořila se do studených a výhružně syčících vln.*

- *Nabízíme zmrzlinu čokoládovou, mangovou, perníčkovou.*
- *Nabízíme zmrzlinu čokoládovou a mangovou a perníčkovou.*

přívlastek několikanásobný

- pořadí můžeme zpravidla měnit
- často povaha výčtu
 - *V nabídce měli bohužel jen hnědé, bílé a růžové vozy.*
- lze mezi ně vložit souřadnou spojku *a* či jiné výrazy
 - *prostě, zkrátka, jednoduše, tentokrát, spíše*
- *Nakonec se rozhodl koupit si nové, tentokrát levnější letenky.*
- *Nemáte nějaké jiné, spíše levnější auto?*

ustálená spojení bez čárky

- *křížem krážem*
- *hlava nehlava*
- *chtěj nechtěj*
- *čím dál tím víc*
- *jakž takž*

vsuvka

- sdělení z jiné promluvové skupiny, nesouvisí se svým okolím mluvnicky
- oddělení z obou stran čárkami (či jiným znaménkem)
- formálně vypadá jako další hlavní/vedlejší věta, ale není v žádném syntaktickém vztahu s okolními větami
 - spojky *aby, jak, -li*
- *Nepřehledná doba, **jak se později ukázalo**, některým lidem umožnila zbohatnout.*
- *Vsuvka čili parenteze, **a to byste si měli pamatovat**, mluvnicky nesouvisí se svým okolím.*
- *Určitě všichni napíšete, **abych to nezakřikla**, závěrečný test správně.*

a to

- pomocí *a to* lze k větě připojit VČ přinášející nové informace → čárka
 - *Zboží můžete reklamovat, a to do tří dnů.*
 - *Odpovězte co nejrychleji, a to písemně.*
- !!! VS souvětí, kde věty spojeny souřadně spojkou *a* a *to* je zájmenem odkazujícím na obsah předchozí věty
 - *Příliš dlouho váhal a to se mu nevyplatilo.* = váhání
 - *Bylo jednou jedno černé kuře a to si jednoho dne vyrazilo do světa.* = kuře

doplňěk

- holý → bez čárky
- rozvitý → s čárkou

- ***Dojat** tleskal bravurnímu výkonu hlavního představitele.*
- ***Sedě vzpřímeně a hrdě**, odpovídal obžalovaný na palbu otázek.*
- *Obžalovaný odpovídal **sedě** na palbu otázek.*

interpunkce v jednoduché větě

- <https://prirucka.ujc.cas.cz>

→ Pravopis – interpunkce → Psaní čárky ve větě jednoduché

cvičení

- dodělat 05
- nové

skladební dvojice = syntagma

- syntagma, syntagmatická dvojice, skladební dvojice

skladební dvojice = syntagma

- **syntagma, syntagmatická dvojice, skladební dvojice**
 - dvojice větných členů, které jsou k sobě bezprostředně vázány syntaktickou závislostí

skladební dvojice = syntagma

- **syntagma, syntagmatická dvojice, skladební dvojice**
 - dvojice větných členů, které jsou k sobě bezprostředně vázány syntaktickou závislostí
 - jak poznáme, které větné členy k sobě patří?

skladební dvojice = syntagma

- **syntagma, syntagmatická dvojice, skladební dvojice**
 - dvojice větných členů, které jsou k sobě bezprostředně vázány syntaktickou závislostí
 - jak poznáme, které větné členy k sobě patří?
 - *Marie zpívá dobře.*

skladební dvojice = syntagma

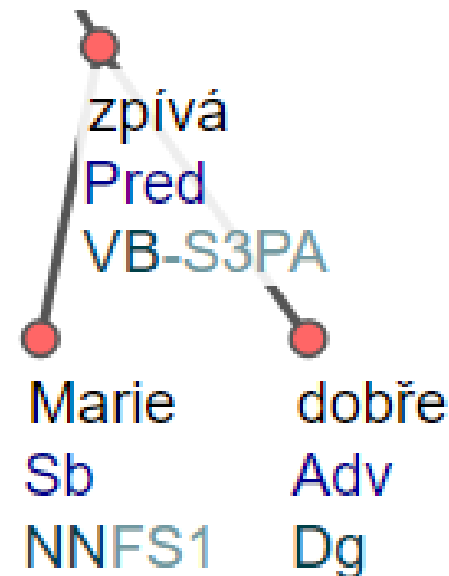
- syntagma, syntagmatická dvojice, skladební dvojice

- dvojice větných členů, které jsou k sobě bezprostředně vázány syntaktickou závislostí

- jak poznáme, které větné členy k sobě patří?

- *Marie zpívá dobře*

- *Marie zpívá*
 - **Marie dobře*
 - *zpívá dobře*

větný člen vs. slovo

- **větný člen & slovo**

- *Marie zpívá dobře*
- *Marie, moje nová známá z Ostravy, zpívá dobře*
- *Marie zpívá a Karel hraje na saxofon*

větný člen vs. slovo

- **větný člen & slovo**

- *Marie / zpívá / dobře*
- *Marie, moje nová známá z Ostravy, zpívá dobře*
- *Marie zpívá a Karel hraje na saxofon*

větný člen vs. slovo

- **větný člen & slovo**

- *Marie / zpívá / dobře*
- *Marie, / moje / nová / známá / z Ostravy, / zpívá / dobře*
- *Marie zpívá a Karel hraje na saxofon*

větný člen vs. slovo

- **větný člen & slovo**

- *Marie / zpívá / dobře*
- *Marie, / moje / nová / známá / z Ostravy, / zpívá / dobře*
- *Marie /zpívá/ (a) Karel / hraje / na saxofon*

větný člen vs. slovo

- **větný člen & slovo**

- *Marie / zpívá / dobře*
- *Marie, / moje / nová / známá / z Ostravy, / zpívá / dobře*
- *Marie /zpívá/ (a) Karel / hraje / na saxofon*

- **větný člen**

- základní stavební jednotka věty (klauze), která je schopna tvořit **syntagmatickou dvojici** založenou na **vztahu syntaktické závislosti**; tvořena **slovním druhem**, který je **nositelem lexikálního významu** (větné členy netvoří tzv. nadstavbové slovní druhy, tj. předložky, spojky, částice a zpravidla také citoslovce)

větné členy

větné členy

- **funkce** výrazů, které vyplývají z jejich sémantických a syntaktických vztahů **k jiným výrazům** ve větě

větné členy

- **funkce** výrazů, které vyplývají z jejich sémantických a syntaktických vztahů **k jiným výrazům** ve větě
- pouze **autosémantika**

větné členy

- **funkce** výrazů, které vyplývají z jejich sémantických a syntaktických vztahů **k jiným výrazům** ve větě
- pouze **autosémantika**
- planost VČ **nemají**

větné členy

- **funkce** výrazů, které vyplývají z jejich sémantických a syntaktických vztahů **k jiným výrazům** ve větě
- pouze **autosémantika**
- planost VČ **nemají**
 - **synsémantika**
 - slouží ke **spojování** VČ nebo vět, ke **specifikaci** významových vztahů, k vyjadřování **komunikativních záměrů** či **postojů** mluvčího, k **zdůrazňování** některých členů atd.
 - **modální, fázová a sponová** slovesa
 - spojují se s výrazy větné povahy a vytvářejí jeden VČ

autosémantika VS synsémantika

- **autosémantika** (plnovýznamové slovo, autosémantický slovní druh)
 - významově samostatná
 - substantiva, adjektiva, verba, adverbia + numeralia?
- **synsémantika** (neplnovýznamové slovo, gramatické slovo, synsémantický slovní druh)
 - významově závislá, význam se plně rozvíjí až ve spojení s autosémantikou
 - prepozice, konjunkce, partikule, interjekce + pronomina?

VČ může být vyjádřen...

VČ může být vyjádřen...

- slovně
 - *Petr pije čaj*

VČ může být vyjádřen...

- **slovně**

- *Petr pije čaj*

- **větou**

- *Petr řekl, že nepřijde*

VČ může být vyjádřen...

- **slovně**

- *Petr pije čaj*

- **větou**

- *Petr řekl, že nepřijde*

VČ může být vyjádřen...

- **slovně**
 - *Petr pije čaj*
- **větou**
 - *Petr řekl, že nepřijde*
- **polovětnou konstrukcí**
 - *Mít tak peníze, hned bych tam jel.*

VČ může být vyjádřen...

- **slovně**
 - *Petr pije čaj*
- **větou**
 - *Petr řekl, že nepřijde*
- **polovětnou konstrukcí**
 - *Mít tak peníze, hned bych tam jel*

algorithmus určování VČ

algoritmus určování VČ

- určité sloveso

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát
- výraz zpravidla v nominativu, který je ve shodě s predikátem

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát
- výraz zpravidla v nominativu, který je ve shodě s predikátem → podmět

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát
- výraz zpravidla v nominativu, který je ve shodě s predikátem → podmět
- pokud daný výraz závisí na substantivu a ničem jiném

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát
- výraz zpravidla v nominativu, který je ve shodě s predikátem → podmět
- pokud daný výraz závisí na substantivu a ničem jiném → přívlastek

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát
- výraz zpravidla v nominativu, který je ve shodě s predikátem → podmět
- pokud daný výraz závisí na substantivu a ničem jiném → přívlastek
- pokud daný výraz závisí na substantivu a něčem jiném

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát
- výraz zpravidla v nominativu, který je ve shodě s predikátem → podmět
- pokud daný výraz závisí na substantivu a ničem jiném → přívlastek
- pokud daný výraz závisí na substantivu a něčem jiném → doplněk

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát
- výraz zpravidla v nominativu, který je ve shodě s predikátem → podmět
- pokud daný výraz závisí na substantivu a ničem jiném → přívlastek
- pokud daný výraz závisí na substantivu a něčem jiném → doplněk
- pokud daný výraz závisí na jiném slovním druhu a je tímto výrazem pádově řízen

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát
- výraz zpravidla v nominativu, který je ve shodě s predikátem → podmět
- pokud daný výraz závisí na substantivu a ničem jiném → přívlastek
- pokud daný výraz závisí na substantivu a něčem jiném → doplněk
- pokud daný výraz závisí na jiném slovním druhu a je tímto výrazem pádově řízen → objekt

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát
- výraz zpravidla v nominativu, který je ve shodě s predikátem → podmět
- pokud daný výraz závisí na substantivu a ničem jiném → přívlastek
- pokud daný výraz závisí na substantivu a něčem jiném → doplněk
- pokud daný výraz závisí na jiném slovním druhu a je tímto výrazem pádově řízen → objekt
- pokud daný výraz závisí na jiném slovním druhu a není tímto výrazem pádově řízen

algoritmus určování VČ

- určité sloveso → predikát
- výraz zpravidla v nominativu, který je ve shodě s predikátem → podmět
- pokud daný výraz závisí na substantivu a ničem jiném → přívlastek
- pokud daný výraz závisí na substantivu a něčem jiném → doplněk
- pokud daný výraz závisí na jiném slovním druhu a je tímto výrazem pádově řízen → objekt
- pokud daný výraz závisí na jiném slovním druhu a není tímto výrazem pádově řízen → příslovečné určení

co je/není větný člen'

co je/není větný člen'

- větný člen není to, nač se nelze zeptat

VČ není...

- **vsuvka**
 - *Je to, abych tak řekl, ošemetný problém.*
- **částice**
 - *Ať to řekne raději on!*
- **vokativ**
 - *Hynku! Viléme!! Jarmilo!!!*
- **předložka, spojka – pokud** neplní metajazykovou funkci!
 - *Vzhledem k okolnostem nemůže operace pokračovat.*
 - *!!! Myslím, že jsem si myslel, že „že“ je předložka.*